

TOIMINTAKERTOMUS 2022

elka

SUOMEN ELINKEINOELÄMÄN KESKUSARKISTO

DESIGN|ARKISTO

> Jouni Ahavan kaupunkimopon luonnos.

Sisältö

Arkistonjohtajalta	3
Hallinto, ja talous	4
Henkilöstö	5
Yhteistyö ja verkostot	5
Kehittämistoiminta	5
Arkistoaineistojen vastaanottaminen	7
Aineistojen käsittely ja digitointi	7
Asiakaspalvelu	9
Viestintä ja markkinointi	9
Designarkisto	15
Toimintatietoja ja tilastoja	20

> Kansikuvassa Muurame Oy:n lastensänky. Kuva Otso Pietinen.

Toimintakertomus 2022

Kohti uutta normaalia?

Vuoden 2022 aikana koronapandemiaan liittyviä rajoituksia ja suosituksia alettiin valtakunnallisesti purkamaan. Syksyyn mennessä Elkaassa voitiin toimia jokseenkin samoin kuin ennen pandemiaa. Toisaalta pandemian aikana otettiin käyttöön uusia tapoja toimia. Etätyö ja -kokoukset ovat muuttuneet arkirutineiksi. Tammikuussa 2023 uutisoitiin uuden virusvariantin leviävän maailmalla. Nähtäväksi jää, onko uusia suosituksia tai rajoituksia odotettavissa.

Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyksen seurauksena ammattimaisesti toimivissa arkistoissa on kiinnitetty huomiota kriisivalmiuteen. Lisäksi inflaation kasvun seurauksena on varauduttava aikaisempia vuosia suurempiin kustannusten nousuihin.

Uutta aineistoa otettiin vastaan toimintavuoden aikana enemmän kuin vuonna 2021, hieman yli hyllykilometrin verran. Vuoden aikana käytiin myös neuvotteluja arkistojen siirroista, jotka toteutunevat seuraavana toimintavuonna.

Alkuvuonna tutkijasali oli jonkin aikaa suljettuna koronatilanteen pahennuttua. Syksyn korvilla tutkijasalin asiakasmäärään liittyvis-

tä rajoitteista luovuttiin. Sähköpostin, Yksä-arkistojärjestelmän ostoskorin ja puhelimen kautta tapahtuneet tiedustelut ja digitoititilaukset on hoidettu normaaliin tapaan myös pandemian aikana.

*Jarmo Luoma-aho
arkistonjohtaja, säätiön asiamies*

Digitaalisuuden lisääminen toiminnassa on yksi Elkan strateginen tavoite. Siihen liittyy myös osaamisen lisääminen. Kesällä päättyi Memoriaali-hanke, jonka tuloksena valmistui digitaalisen aineiston vastaanottoalusta. Memory Campus -konsortio on jatkanut alustan ja siihen liittyvien palveluiden kehittämistä. Dalai-nimen saanut kehittämishanke, jossa testataan tekoälyn hyödyntämistä digitoinnin yhteydessä, pääsi vauhtiin toimintavuoden aikana. Elka on osatoimittajana tässä usean organisaation yhteishankkeessa.

Kuten aiemminkin tämä Elkan 42. toimintakertomus toteutettiin tiimityönä. Tekstin kirjoittivat ja tilastotiedot keräsivät Jarmo Luoma-aho ja Olli Alm. Designarkiston osuuden kirjoitti Sari Muinonen.

Säätiöltä edellytettävät tiedot

Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto sr:n (Elka) tarkoituksena on elinkeinoelämän keskusarkiston hoidon järjestäminen ja edistäminen. Säätiön yhteydessä toimii suomalaisen designin, erityisesti teolliseen muotoiluun keskittynyt Designarkisto. Toimintakertomuksessa on säätiölain vaatimat tiedot.

Säätiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille ei ole vuoden 2022 aikana maksettu palkkaa, palkkiota eikä arkistonjohtajalle erillistä korvausta säätiön tehtävien hoitamisesta. Hallintoelinten jäsenet voivat laskuttaa kokousmatkoihin liittyvät matkakulut valtion matkustussäännön mukaisesti.

Säätiön lähipiiriin kuuluvat:

1. säätiön perustajayhteisöt ja heidän nimeämiensä säätiön hallintoneuvoston jäsenet
2. säätiön hallituksen jäsenet
3. säätiön erikseen nimeämät edustusosoikeiden saaneet henkilöt
4. BDO Oy -tilintarkastusyhteisön tilintarkastaja
5. säätiön perustajayhteisöjen mahdolliset tytäryhteisöt ja -säätiöt
6. kohdissa 1—6 tarkoitettujen ihmisten perheenjäsen (aviopuoliso, avopuoliso, oma tai puolison lapsi ja tämän puoliso ja jälkeläiset sekä oma tai puolison vanhempi, isovanhempi ja tämän vanhempi)
7. kohdissa 1—6 tarkoitettujen ihmisten lähisukulainen (sisarus ja sisar- ja velipuoli ja tämän aviopuoliso ja avopuoliso sekä näiden lapsi, lapsen jälkeläinen, vanhempi tai isovanhempi)
8. kohdissa 1—6 tarkoitettujen ihmisten tai yhdessä toimivien ihmisten määräysvallassa oleva yhteisö tai säätiö

Säätiö ei ole antanut vuoden 2022 aikana avustuksia tai osittain tai kokonaan vastikkeettomia taloudellisia etuja lähipiiriin kuuluville.

Hallintoelinten toiminta

Säätiön hallintoneuvoston vuosikokous pidettiin maaliskuussa 2022. Siinä hyväksyttiin säätiön vuoden 2021 tilinpäätös ja toimintakertomus sekä vuoden 2022 toimintasuunnitelma ja talousarvio.

Säätiön hallituksen tehtävänä on huolehtia säätiön hallinnosta ja sen toiminnasta säätiön tarkoituksen toteutumiseksi sekä kirjanpidon ja varainhoidon asianmukaisesta hoidosta. Hallitus päättää tilinpäätöksen esittämisestä tilintarkastusta varten. Hallitus kokoontui vuoden aikana viisi kertaa. Marraskuussa pidetyssä kokouksessa arvioitiin strategian toteutumista.

Hallituksen puheenjohtajana toiminut Timo Halonen ilmoitti eroavansa tehtävästään 23.11.2022 alkaen. Hän siirtyi kaupunginjohtajan virasta uuden työnantajan palvelukseen, eikä siksi enää voinut toimia kaupungin nimeämä jäsenenä säätiön hallituksessa. Säätiö kiittää Timo Halosta kannustavasta ja asioita eteenpäin vievästä toiminnasta säätiön hallituksen puheenjohtajana. Mikkelin kaupunki nimeää uuden edustajan Timo Halosen tilalle alkuvuodesta 2023.

Talous

Elkan toiminta rahoitettiin vuonna 2022 Kansallisarkiston myöntämällä valtionavustuksella (laki yksityisarkistojen valtionavusta), Elkan ja Mikkelin kaupungin välisen kumppanuussopimuksen mukaisella rahoituksella, omalla varainhankinnalla ja hankerahoituksella. Valtionavustus voi olla enintään 80 % hyväksyttävistä menoista. Designarkisto sai toimintaansa yleisavustusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Toiminnan volyymi oli edellisvuoden tasoa, lähes 1,5 milj. €. Toimintavuonna kuluja kertyi enemmän ja tuottoja vähemmän kuin vuonna 2021. Koko vuoden tulos oli 15 102,94 € alijäämäinen.

Julkisen rahoituksen osuus on suuri Elkan toiminnan rahoituksesta. Elkan saamat valtionavustukset vuonna 2022 pysyivät edellisvuoden tasolla. Sen sijaan Elkan ja Mikkelin kaupungin välisen kumppanuussopimuksen rahallinen arvo on pienentynyt. Suurimmillaan se on ollut 170 000 €. Vuonna 2022 sopimuksen arvo oli 140 000 € ja vuonna 2023 se tulee olemaan 126 000 €. Vähennystä on osittain kompensoitu vuokrassa mutta myös omalla varainhankinnalla. Kehittämistoimintaa on rahoitettu perusrahoituksen ulkopuolisella hankerahoituksella.

Vuoden 2024 alussa yksityisarkistojen valtionavustukset eivät enää riipu rahapelien tuotoista. Tavoitteena on, että avustusmäärän taso ja yleishyödyllinen käyttötarkoitus mahdollistaisivat ennakoitavuuden edunsaajille.

Henkilöstö

Kertomusvuoden aikana Elkan palveluksessa oli 16 henkilöä, joista viisi määräaikaista. Vuoden lopussa jäi eläkkeelle tietopalvelusihteeri Arja Finnilä. Arjan hieman yli 15 vuotta kestänyt työsuhde Elkassa alkoi sota-arkistoprojektissa vuonna 2007.

Elkassa noudatettavat työehdot perustuvat työnantajan ja työntekijöiden väliseen sopimukseen. Sopimus uusittiin keväällä 2022.

Lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi Elka on tukenut henkilökunnan työhyvinvointia ylläpitävää toimintaa. Työsuojeluryhmässä seurattiin koronatilanteen kehittymistä ja viranomaisten suosituksia. Niiden perusteella laadittiin henkilöstölle ohjeistus, jota päivitettiin tilanteen niin vaatiessa.

Kehityskeskustelut käytiin helmikuussa 2022. Työterveys teki kesäkuussa työpaikkakäynnin ja työhyvinvointikyselyn henkilöstölle.

Yhteistyö ja verkostot

Toimintavuoden aikana Elka oli mukana useissa paikallisissa, valtakunnallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa tai yhteishankkeissa. Ajankohtaisia asioita on kollegoiden kanssa käsitelty säännöllisesti Yksityiset keskusarkistot – De privata centralarkiven ry:ssä, arkistosektorin yhteistyöverkostossa ja Time Machinessä. Toimintakertomuksen lopussa on lueteltu jäsenyydet, kumppanuudet ja yhteishankkeet, joissa Elka oli mukana vuonna 2022.

Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti vuonna 2022 yksityisarkistotoiminnan strategian suunnittelun. Se tapahtuu yhteistyössä yksityisarkistojen kanssa tekemisissä olevien toimijoiden kanssa. Strategian on määrä valmistua vuonna 2023. Tätä kirjoitettaessa luonnosvaiheessa olevan strategian kehittämistoimenpiteet ovat pitkälti samoja kuin Elkan strategiassa. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on yhteistoiminnan kehittäminen eri toimijoiden välillä.

Elkan strategiassa (1.7.2020 – 30.6.2025) on kuusi tavoitetta. Niiden toteutumista arvioitiin hallituksen kokouksessa marraskuussa, jolloin strategiakautta oli jäljellä noin puolet.

Rahoitus

Julkisen rahoituksen pienenemistä on voitu kompensoida hankerahoituksella ja palveluiden myynnillä. Myös kustannussäästöjä on saatu aikaiseksi jonkin verran.

> *Kostamus-allekirjoitustilaisuus 1973. Lemminkäisen arkisto.*

Asiakkaiden tarpeet

Asiakasyymmärryksen lisäämiseksi luovuttajille ja käyttäjille tehdyissä kyselyissä Elka sai palveluistaan hyvän arvosanan. Vastauksista saatiin arvokasta tietoa viestinnän ja palveluiden kehittämiseksi.

Palveluiden digitalisoituminen

Digitaalisten palveluiden kehittäminen on tapahtunut Memoriaali- ja Dalai-hankkeissa. Molemmat rahoitetaan EAKR-rahastosta. Hankkeissa vaadittavaan 30 % omarahoitusosuuteen Elka on saanut rahoituksen TT-säätiöltä.

Memoriaali-hankkeessa Elka oli mukana kehittämässä tiedostojen vastaanottopalvelua yhteistyössä Miksei Oy:n, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) ja Sodan ja rauhan keskus Muistin kanssa. Hankkeen päätyttyä alustan ja sen ympärille syntyvien

palveluiden jatkokehittäminen on tapahtunut Memory Campus -klusterissa.

Dalai-hanke alkoi syksyllä 2021 ja jatkuu 31.7.2023 saakka. Hankkeessa testataan tekoälyyn perustuvia komponentteja, joilla voidaan parantaa digitoinnin laatua ja nopeuttaa digitointiprosessia, esim. sisällön tunnistamisessa.

Elka on kasvattanut digitointimääriä parin viime vuoden aikana, mutta työmaata on vielä paljon jäljellä.

Tiedon hyödyntämisen lisääminen

Tämä strateginen tavoite voi sisältää erilaisia käytännön toteutuksia. Ajatuksena on, että arkisto voi tarjota ihmisille myös muita palveluja kuin perinteistä tutkijapalvelua. Elka on avoin uusille ideoille, joilla voidaan hyödyntää Elkassa olevaa monipuolista aineistoa.

Esimerkkejä toteutuksista ovat koululaisryhmien vierailut, muut vierailuryhmät, muotoilutyöpajat, arkistojen päivä, nostalgiaa sosiaalisessa mediassa, aineistoesittelyt jne.

Viestintä ja markkinointi

Tunnettavuuden lisääminen Elkan toiminnasta on yksi strategian keskeisimmistä tavoitteista. Tunnettavuus vaikuttaa myös muiden strategisten tavoitteiden toteutumiseen. Vuosittaisen perusviestinnän lisäksi strategiakaudella on lisätty kohdennettua viestintää yrityksille ja elinkeinoelämän järjestöille. Kontakteja tutkimusmaailmaan on toteutettu osallistumalla Helsingin ja Jyväskylän yliopistojen talous- ja sosiaalishistorian jatkotutkijoiden seminaareihin sekä esittelemällä Elkan aineistoja ja tutkimusaiheita kandidi- ja graduvaiheen opiskelijoille.

Vuoden 2022 viestinnästä ja markkinoinnista kerrotaan tarkemmin myöhemmin tässä toimintakertomuksessa.

Henkilöstö

Strategiakaudella ja sen jälkeisinä vuosina siirtyy eläkkeelle vakituisessa työsuhteessa olevista henkilöistä lähes kaksi kolmasosaa. Tavoitteena on hallittu muutos. Siinä varmistetaan olemassa olevan osaamisen säilyminen ja huomioidaan rekrytoinneissa uudenlaisen osaamisen tarve.

Arkistoaineistojen vastaanottaminen

Asiakirjojen vastaanottaminen perustuu Elkan hankintapolitiikkaan ja muistiorganisaatioiden yhteiseen hankintapolitiikkaan. Yhteistä hankintapolitiikkaa päivitettiin vuonna 2022.

Uutta aineistoa vastaanotettiin vuoden aikana enemmän kuin aikaisempana vuonna, hieman yli hyllykilometrin verran. Keskimäärin jokaisena vuoden viikkona tuli uutta aineistoa vähintään yhden kerran. Luovuttajina oli yrityksiä ja järjestöjä mutta myös yksityishenki-

löitä. Pontimena siirroille on luovuttajien historiatietoisuus, johon liittyy omien asiakirjojen avaaminen tutkimuksen lähdeaineistoksi tai moninaisiin muihin tiedontarpeisiin – huomioiden lainsäädännön rajoitukset tai muut mahdolliset käyttöehdot.

Osa uudesta aineistosta tuli täydennyksenä aikaisimpiin luovutuksiin. Määrällisesti suurin aineiston siirto tuli OP-ryhmältä, joka siirsi historiallisen arkistonsa Elkaan vuoden 2022 aikana useissa erissä. Aikaisempien vuosien tapaan vastaanotetussa aineistossa on paljon valokuvia, piirustuksia, karttoja, av-aineistoja ja digitaalista aineistoa erilaisilla tietovälineillä.

Vanhan arkiston säilytystarvetta pohditaan usein jonkin muutostilanteen yhteydessä. Merkille pantavaa on se, että yritykset ja järjestöt ottavat nykyisin yhteyttä Elkaan hyvissä ajoin, esim. ennen muuttoa uusiin tiloihin. Tällöin jää aikaa aineiston seulontaan ja moniin siirtoon liittyvien asioiden suunnitteluun ja sopimiseen.

Aineiston siirto Elkaan on useasti ajallisesti pitkä prosessi. Kertomusvuonna konkretisoitui asiakirjasiirtoja, joista keskustelut aloitettiin edellisvuonna tai jopa aikaisemmin. Samalla tapaa käytiin keskusteluja siirroista, jotka toteutuvat vuonna 2023.

Säilytyksessä olevan aineisto ei välttämättä kasva vastaanotetun aineiston määrällä. Tämä johtuu siitä, että käsittelyn yhteydessä aineisto tiivistyy arkistokoteloihin siirron ja seulonnan tuloksena.

Aineiston käsittely ja digitointi

Elkaan luovutettava arkistoaineisto vaatii lähes aina järjestämisen ja luetteloinnin. Aineistojen käsittely onkin yksi tärkeimmistä perustehtävistä, ja se vie huomattavan osan vuosittaisesta työpanoksestamme. Vuonna 2022 järjestämiseen, kuvailuun ja kuvailun

> Suomen vaakunoiden käyttö kiellettiin ensimmäisen sortokauden aikana, jolloin Fazer teki protestina Vaakuna-karamelleja.
Tilgmann Oy:n arkisto.

täydentämiseen käytettiin hieman yli 7000 työtuntia. Tällä työpanoksella saatiin järjestettyä 509 hyllymetriä aineistoa, kaikkiaan 102 eri arkistokokonaisuudessa.

Suurimmat järjestelytyöt tehtiin Teollisen yhteistyön rahaston arkistossa (80 hm), Stora Enson konsernihallinnon arkistossa (80 hm), Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenalin arkistossa (75 hm) ja OP-ryhmän arkistossa (65 hm). Merkittäviä järjestämistöitä tehtiin myös Öljy- ja kaasualan keskusliiton, Lemminkäisen ja Rakennusteollisuuden arkistoissa.

Vuonna 2022 jatkettiin Elkan digitointitoiminnan määrätietoista kehittämistä. Tärkeimpinä seikkoina on mainittava 30.6.2022 päättynyt kaksivuotinen Memoriaali-hanke sekä 1.9.2021 käynnistynyt, ja vuonna 2022 jo hyvin edennyt, *Digitaalisten aineistojen laadun ja käytettävyyden parantaminen tekoälyavusteisesti* (DALAI) -hanke. Näissä hankkeissa Elkaan on luotu uutta paperiaineistojen laajamuotoisen digitoinnin osaamista. Aikaisempi digitointitoimintamme on keskittynyt valokuvien ja muiden audiovisuaalisten aineistojen digitointiin.

Kehittämishankkeiden lisäksi palveluna myytävä digitointi on viime vuosina kasvanut rajusti. Vuoden aikana digitointiin asiakkaiden toimeksiannoista noin 50 000 sivua asiakirjoja.

Asiakaspalvelu

Vuosi 2022 oli jo kolmas koronapandemian varjostama toimintavuosi. Elkan muuta perustoimintaa korona ei mainittavasti ole haitannut, mutta asiakaspalvelua kulloinkin vaihtelevat ohjeet ja rajoitukset muokkasivat voimakkaastikin. Tammikuussa 2022 epidemiatilanne Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelualueella oli niin paha, että tutkijasali päätettiin pitää suljettuna. Muun osan vuotta pystyttiin toimimaan rajoitetuin toimenpitein. Tutkijasali pidettiin kaksipaikkaisena ja ennakkovarausta edellyttävänä elokuun

alkuun saakka. Emme myöskään ottaneet vastaan vierailuryhmiä kevään ja kesän aikana.

Koronasta huolimatta Elkan asiakaspalvelun toimintavuosi oli lähes ennenkokemattoman vilkas. Tutkijakäyntejä kertyi 562 ja tutkijasaliin toimitettuja arkistoyksiköitä oli 4987 kpl. Luvut ovat nousseet merkittävästi aikaisempiin vuosiin verrattuna. Erilaisia kyselyitä ja tiedusteluita tuli vuoden aikana 678 kappaletta. Se lienee kaikkien aikojen ennätys. Laskusuunnassa oli ainoastaan kaukolainojen määrä. Tämä selittynee sillä, että koronan takia vuosina 2020 ja 2021 tehtiin poikkeuksellisen paljon kaukolainoja.

Tiedustelut ja niihin liittyvät digitointitilaukset ovat huomattavasti lisääntyneet viime vuosina. Osittain syynä voi olla koronan aiheuttama haluttomuus matkustaa. Taustalla lienee myös muita syitä, kuten digitaalisten palveluiden yleistymisen ja pyrkiminen pois analogisista työskentelytavoista. Vuonna 2022 tuli ennätysmäärä isoja tiedusteluita, joihin liittyi laajojakin digitoitavia aineistokokonaisuuksia. Tiedusteluihin vastaamisesta onkin tullut asiakaspalvelun työllistävän osa-alue ja siihen on ehkä lisättävä resursseja tulevina vuosina.

Viestintä ja markkinointi

Elkassa viestintää tekee useampi henkilö oman toimensa ohella. Viestintäkanavia ovat internetsivut, uutiskirje sekä verkkolehti Eemeli. Suurin määrä ihmisiä tavoitetaan sosiaalisen median kautta. Varsinkin Facebook on ollut helppo ja edullinen tapa lisätä tunnettavuutta ja kertoa visuaalisesti makupaloja säilytyksessä olevasta aineistosta.

Marraskuisena Arkistojen päivänä ei aivan päästy edellisvuoden kävijämäärään, mutta lähes 200 vierailijaa osoittaa, että päivän tarjontaa kiinnosti mikkeliiläisiä. Elka oli myös mukana Yksityiset Keskusarkistot ry:n järjestämässä, opiskelijoille suunnatussa tietokussassa Helsingin yliopiston Porthanialla mar-

> Aukeaman kuvat maakaasuputken työmaalta 1980-luvulta. Lemminkäisen arkisto.

raskuun alussa. Lisäksi Elka tuotti muiden kollega-arkistojen kanssa sisältöä yhdistyksen Facebook-sivulle.

Syksyllä Elka toteutti Sanoma-median kanssa aineistojen luovuttajille suunnatun kampanjan, johon kuuluivat artikkeli, banneri ja GoogleAds-mainos. Kampanjaa varten tehtiin myös lyhyt video. Artikkelilla oli näyttöjä lähes miljoona ja bannerilla lähes kolme miljoonaa. Klikkauksia molemmille kampanjapaikoille kertyi yhteensä 12 000. Suurin osa kampanjanäytöistä näkyi is.fi-sivulla, mutta myös muilla Sanoma-konserniin kuuluvien medioiden sivuilla, kuten hs.fi-sivulla. Kampanjan tavoitavuutta voidaan pitää varsin hyvänä.

Vuoden aikana Elka osallistui Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen taloushistorian jatko-opiskelijoiden seminaariin. Osallistuminen on kätevä tapa saada tietoa siitä, mitä tutkitaan ja tilaisuus kertoa seminaarin esitelmän pitäjälle aineistosta, josta voisi olla hyötyä hänen tutkimuksensa. Vuoden lopussa avautui samanlainen mahdollisuus liittyä vastaavanlaiseen Helsin-

gin yliopiston taloushistorian tutkimuksen seminaariryhmään. Lisäksi Jyväskylän yliopiston kandi- ja graduvaiheen historian opiskelijoille esiteltiin Elkan palveluja ja aineistoja.

Designarkiston oppilaitosyhteistyöstä kerrotaan tarkemmin Designarkiston osuudessa. Mutta myös ”business Elkan” puolella kävi useita mikkeliäisiä koululaisryhmiä tutustumassa arkistoon osana historian opetusta. Elkassa kävi vieraita myös Kemijoki Oy:stä, Viron kansallisarkistosta ja Kansalliskirjastostamme.

Marraskuun alussa toteutui reilulla vuodella koronan takia siirretty seminaari, jonka aiheena oli GDPR. Järjestäjänä oli The European Association for Banking and Financial History. Seminaari pidettiin Euroopan keskuspankissa Frankfurtissa. Osallistujia oli 60, ja he edustivat suurilta osin finanssialaa. Jarmo Luoma-aho piti esitelmän GDPR:n soveltamisesta Elkassa. Seminaarin annista on tarkoitus tehdä usean artikkelin julkaisu.

Vuoden ajalta:

> Arkistojen päivät 12.11.2022. Näyttelyiden lisäksi yleisöä veti luento logon suunnittelun perusteista.

> Satu Soivanen DALAI-hankkeen parissa.

> Mika Kokkonen Memoriaali-seminaarissa.

> Tuire Paajanen esittelee DALAI-hanketta Viron kansallisarkistolle.

> Tyky-päivän vierailukohteena oli Sodan ja rauhan keskus Muisti.

> Tua Rahikaisen suunnittelema turkis

Designarkisto

Henkilöstö ja talous

Designarkiston tehtäviä hoiti toimintavuoden aikana tietopalvelusihteeri FM Sari Muinonen. Hän oli osittaisella hoitovapaalla ja työskenteli 80 % kokopäivätyön työajasta. Tietopalvelusihteerin työtehtäviä olivat mm. aineistojen hankinta ja vastaanotto, aineistojen käytettävyyden ja saatavuuden edistäminen, viestintä ja markkinointi sekä näyttelyiden ja tapahtumien suunnittelu.

Designarkiston toiminnan kokonaiskustannukset vuonna 2022 olivat 51 806,87 €. Toimintaan saatiin opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustusta 48 000 €. Tämän lisäksi arkisto sai Mikkelin kaupungin Kulttuurin unelmavuosi 2022 - hankkeelta rahoitusta 1 500 € Designarkiston muotoiluviikon toteutukseen. Menojen ylitys (2 306,87 €) katettiin Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkiston säätiön omarahoitusosuudella.

Aineistojen hankinta ja vastaanotto

Designarkisto kerää systemaattisesti talteen ja säilyttää pysyvästi suomalaiseen muotoiluun ja suunnitteluun liittyviä asiakirjoja ja esineitä. Aineistoja otetaan vastaan muotoilun ja visuaalisen viestinnän alalla toimivilta suunnittelijoilta, yrityksiltä ja järjestöiltä. Kevään aikana eri muotoilualojen potentiaalisille aineistolahjoittajille lähetettiin Tallessa-esitteitä, jossa kerrotaan Designarkiston säilytysasiakkailleen tarjoamista palveluista. Arkiston tunnettavuuden kasvaessa myös suunnittelijat itse ovat alkaneet olla yhä enemmän oma-aloitteisesti yhteydessä Designarkistoon pohtiessaan aineistolleen pysyvää säilytyspaikkaa.

Vuoden aikana Designarkisto vastaanotti aineistoja yhteensä noin 10 hyllymetriä kahdeksalta eri lahjoittajalta. Osa aineistoista

saapui ainoastaan sähköisessä muodossa. Uusia lahjoittajia olivat vaatesuunnittelija Tua Rahikainen, riippulauteita valmistava yritys Tuntu Oy, sisustusarkkitehti Mirja Orvolan perikunta, teollinen muotoilija Jouni Ahava, sisustusarkkitehti Yrjö Turkka sekä teollinen muotoilija Henrik Wahlforssin perikunta. Lisäksi arkistojaan täydensivät sisustusarkkitehti Yrjö Wegelius ja Grafia ry Vuoden Huiput 2021 -kilpailun näyttelymateriaaleilla.

Aineistojen käytettävyyden edistäminen

Vastaanotettuja asiakirjoja ja esineitä järjestettiin, luettelointiin ja kuvailtiin tutkijapalvelua varten yhteensä 12,56 hyllymetriä. Järjestämistyön ja seulonnan tuloksena aineistot supistuivat 9,82 hyllymetriin. Arkistojen järjestämisen yhteydessä asiakirjat siirretään arkistokelpoisiin säilytysvälineisiin sekä luetteloidaan ja kuvaillaan Yksä-arkistotietokantaan. Samalla arkistojen sisältämät esineet valokuvataan, ja kuvat liitetään tietokantaan. Vuoden aikana järjestettiin ja luettelointiin graafinen suunnittelija Erkki Kankaan, sisustusarkkitehti Ahti Taskisen, korumuotoilija Inni Pärnäsén ja huonekalutehdas Muurame Oy:n arkistot. Tämän lisäksi tietokantaan luettelointiin myös riippulauteita valmistavan Tuntu Oy:n sähköiset aineistot.

Designarkistoon lahjoitettavat asiakirjat sisältävät usein runsaasti eri suunnitteluvaiheisiin liittyviä piirustuksia sekä valokuvia-aineistoja. Aineistojen digitoinnissa onkin panostettu nimenomaan näiden erikoisaineistojen digitointiin. Jotta arkiston asiakkaita pystyttäisiin palvelemaan yhä paremmin, on digitointia laajennettu myös muihin asiakirjatyyppeihin. Tällä hetkellä jokaisesta arkistosta pyritään digitoimaan ainakin merkittävimmät aineistokokonaisuudet. Tulevaisuudessa tavoitteena on saattaa digitaaliseen muotoon kaikki Designarkistoon saapuva aineisto.

Aineistojen digitoinnista vastasi Designarkiston tietopalvelusihteeri. Hänen työpisteelleen hankittiin A3-kokoinen skanneri, jotta myös hieman suurikokoisempien asiakirjojen digitoiminen sujuisi mahdollisimman vaivattomasti. Kaikki digitaaliset aineistot tallennetaan Yksä-arkistotietokantaan, jossa ne ovat asiakkaiden katsottavissa. Aineistoja hyödynnetään myös arkiston viestinnässä ja näytteilytoiminnassa.

Aineistojen jakelu ja saatavuus

Vuoden 2022 alussa julkaistiin Designarkiston uudet kotisivut. Verkkosivut ovat arkistolle tärkeä aineistojen jakelukanava, joten uusia sivuja suunniteltaessa haluttiin panostaa sivujen selkeyteen ja asioiden löydettävyyteen. Kotisivu-uudistuksen myötä arkiston eri asiakasryhmille tarjoamat palvelut ovat kootusti esillä. Uutena osiona verkkosivuilla on korkeakouluille suunnattu osio, josta on ladattavissa arkistoaineistoista koostettuja opinnäytetöiden aineistopaketteja. Eri muotoilualoihin liittyvien aineistopakettien tarkoitus on esitellä Designarkistossa olevaa uniikkia suunnitteluaineistoa ja helpottaa niiden käyttöä opinnäytetöiden lähdemateriaaleina. Aineistopaketteja on esitelty vuoden aikana korkeakouluille, ja niitä on jo myös hyödynnetty opinnäytetöissä.

Arkistoesittelyitä kirjoitetaan verkkosivuille aina arkiston järjestämistyön yhteydessä. Esittelyssä kerrotaan kyseisen suunnittelijan urasta ja esitellään hänen aineistojaan. Arkistomateriaaleihin tutustuminen on haluttu tehdä asiakkaille mahdollisimman helpoksi, joten esittelyiden yhteydestä löytyvät myös suorat linkit Yksä-tietokantaan suunnittelijan digitaalsiin aineistoihin. Verkkosivujen kautta pääsee myös tutustumaan Designarkiston verkkonäyttelyihin ja muotoilutarinoihin. Lisäksi sivuilta on ladattavissa peruskoulujen opetuskäyttöön tarkoitettu muotoilukasvatuksen verkkomateriaali.

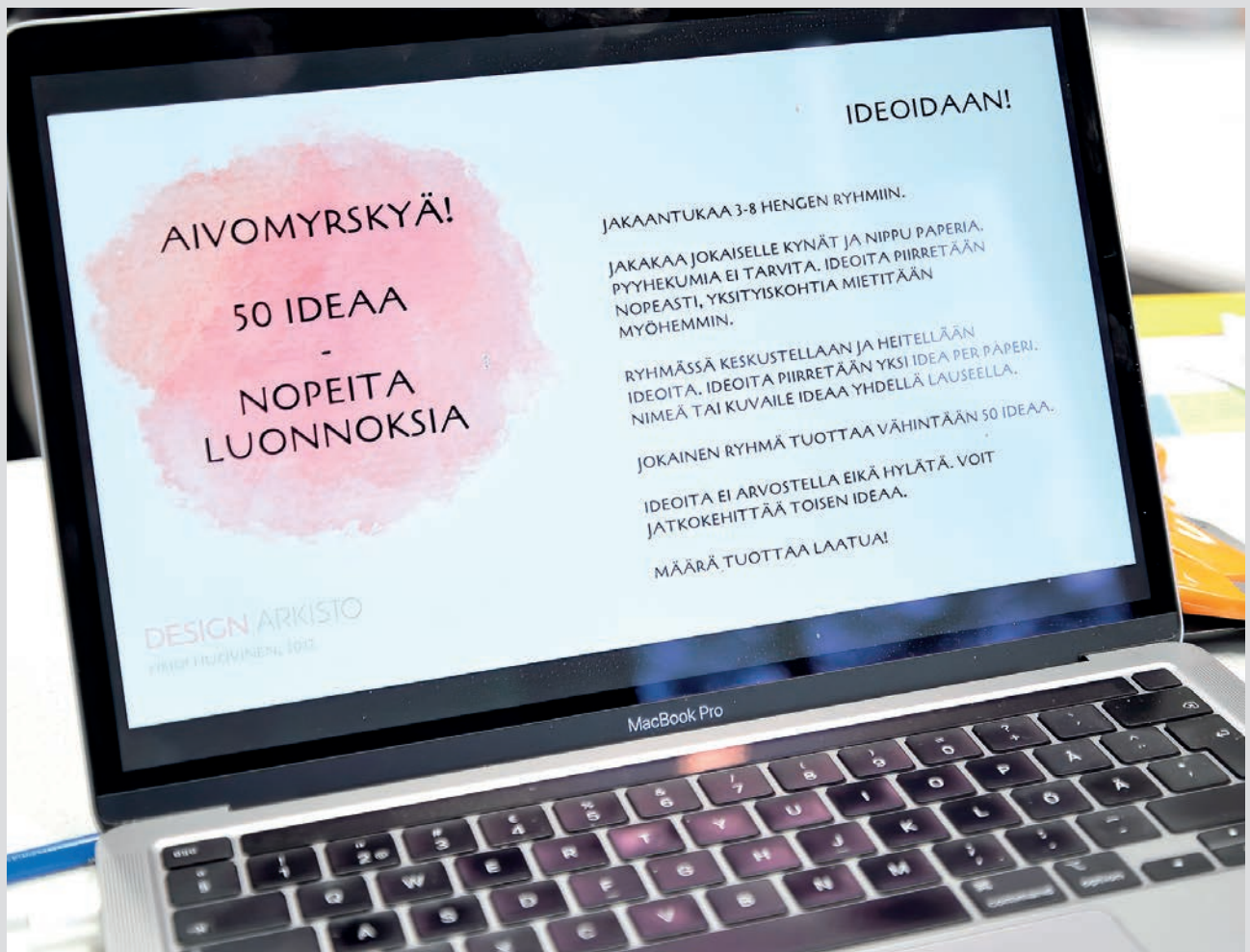
Sosiaalisen median kautta Designarkisto pysyy tavoittamaan helposti muita viestintäkanavia laajempaa yleisöä ja kasvattamaan näin tietoisuutta arkistosta ja sen toiminnasta. Arkiston Facebook-sivulla esitellään aineistoja ja kerrotaan ajankohtaisista asioista, kuten uusista aineistolahjoituksista ja tapah-
tumista.

Designarkiston muotoiluviikko

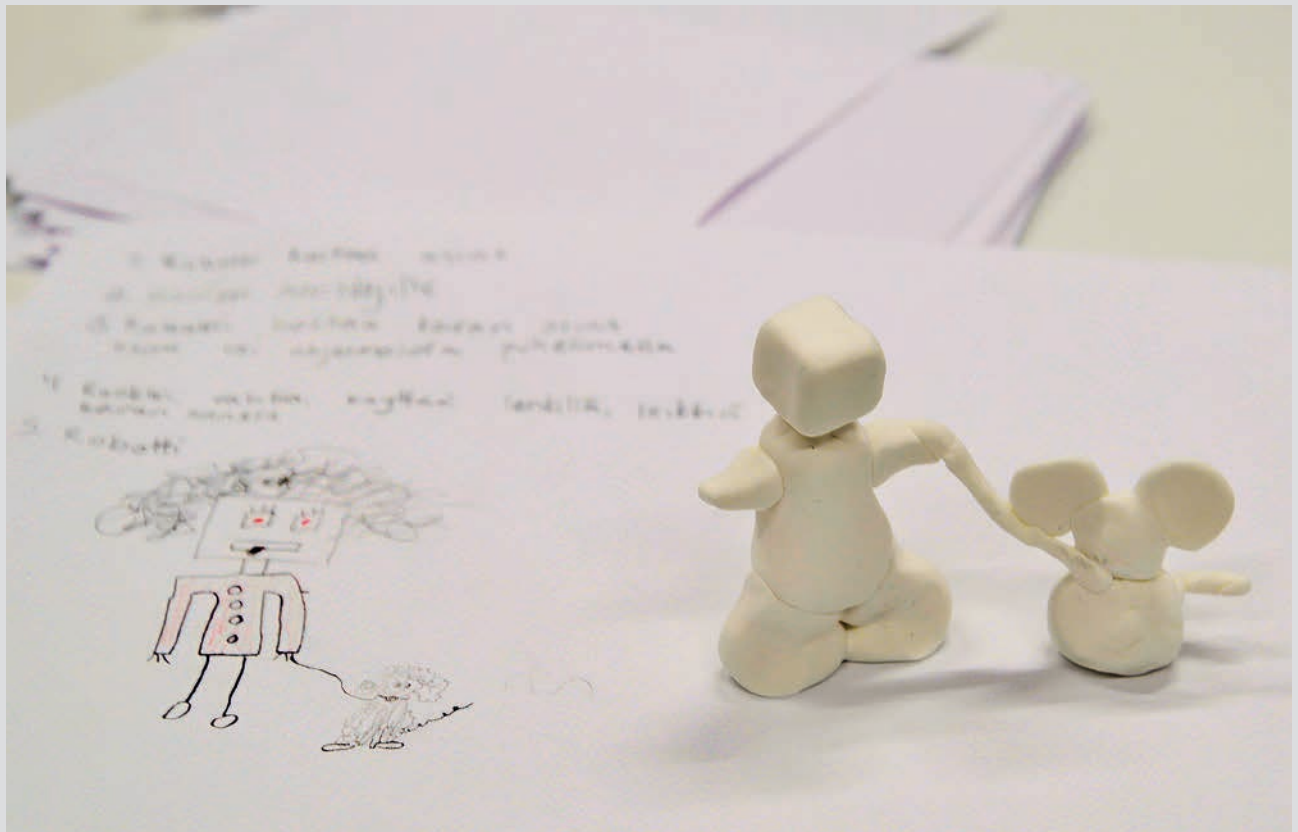
Syyskuussa 2022 järjestetty Designarkiston muotoiluviikko oli osa Mikkelin kaupungin Kulttuurin unelmavuosi 2022-hanketta. Muotoiluviikko oli yksi unelmavuoden kulttuuritupsahduksista, joiden tarkoituksena oli tarjota kaupunkilaisille taide- ja kulttuurialan sisältöjä. Designarkiston muotoiluviikon kohderyhmänä olivat Mikkelin peruskoulujen 4.–9. luokkien oppilaat ja toisen asteen opiskelijat. Viikon aikana heille oli tarjolla yhteensä 15 muotoilupajaa, jotka varattiin täyteen hyvin nopeasti. Työpajoihin osallistui yhteensä 282 oppilasta ja opettajaa. Mukana oli kahdeksan alakoulun ja kuusi yläkoulun luokkaa sekä yksi lukion kurssi.

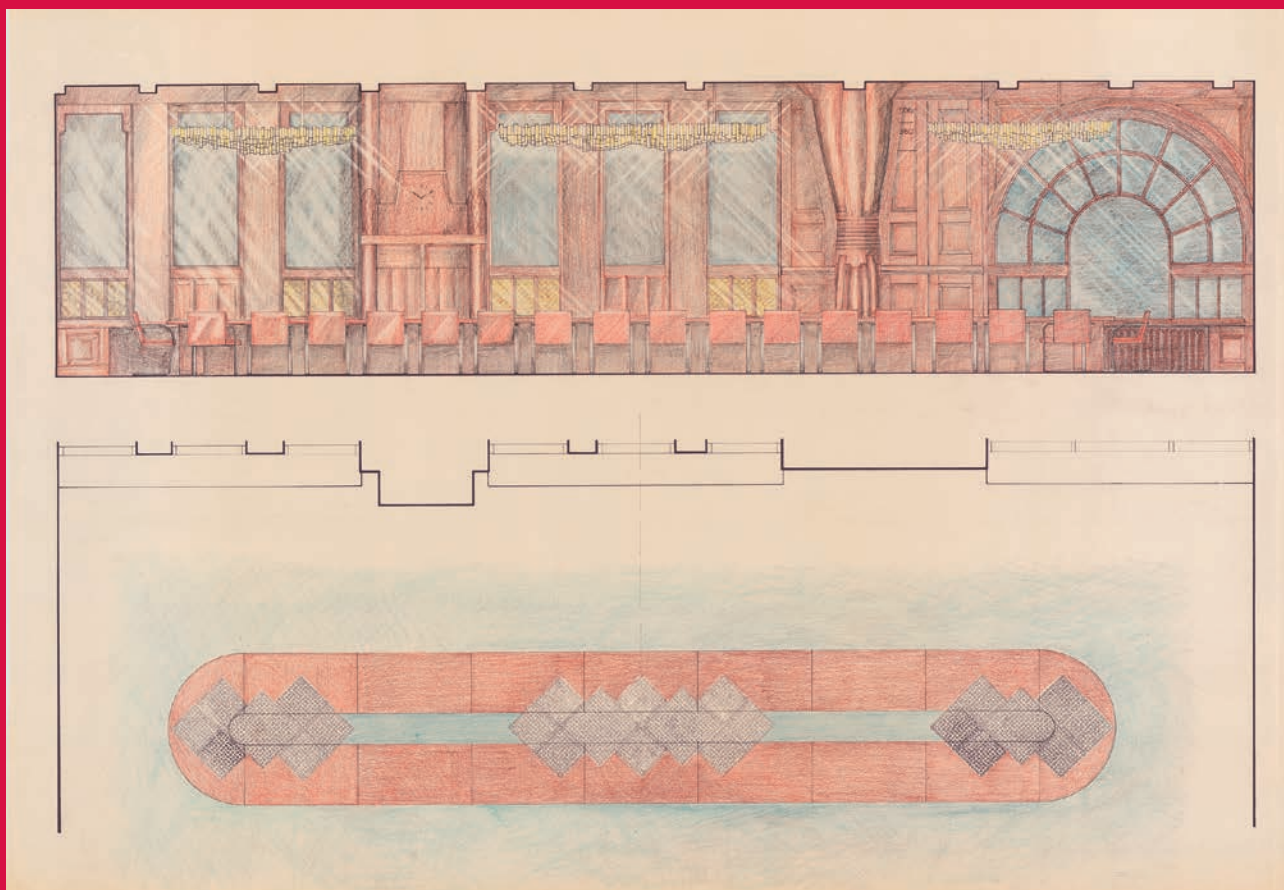
Muotoilupajat pystyttiin koronavuosien jälkeen toteuttamaan terveysturvallisesti Elkan tiloissa. Osa työpajoista käytiin kuitenkin ohjaamassa Rantakylän koululla, sillä koulun oppilaat eivät hankalien liikenneyhteyksien vuoksi pystyneet saapumaan arkistolle. Muotoiluviikon teemoja olivat luovuus ja innovaatiot. Oppilaat johdateltiin aiheeseen Designarkiston aineistoista koostetun Aikansa innovaatiot -näyttelyn avulla. Tämän jälkeen he pääsivät muotoilija Heidi Huovisen ohjauksessa harjoittelemaan, miten luovuutta voidaan ruokkia ja innovaatioita luoda erilaisten menetelmien avulla.

Huovisen laatima Luova mieli -luento ja siihen liittyvät harjoitustehtävät ohjeineen löytyvät myös Designarkiston verkkosivuilta, jossa ne täydentävät Designarkiston jo olemassa olevaa laajaa muotoilukasvatuksen

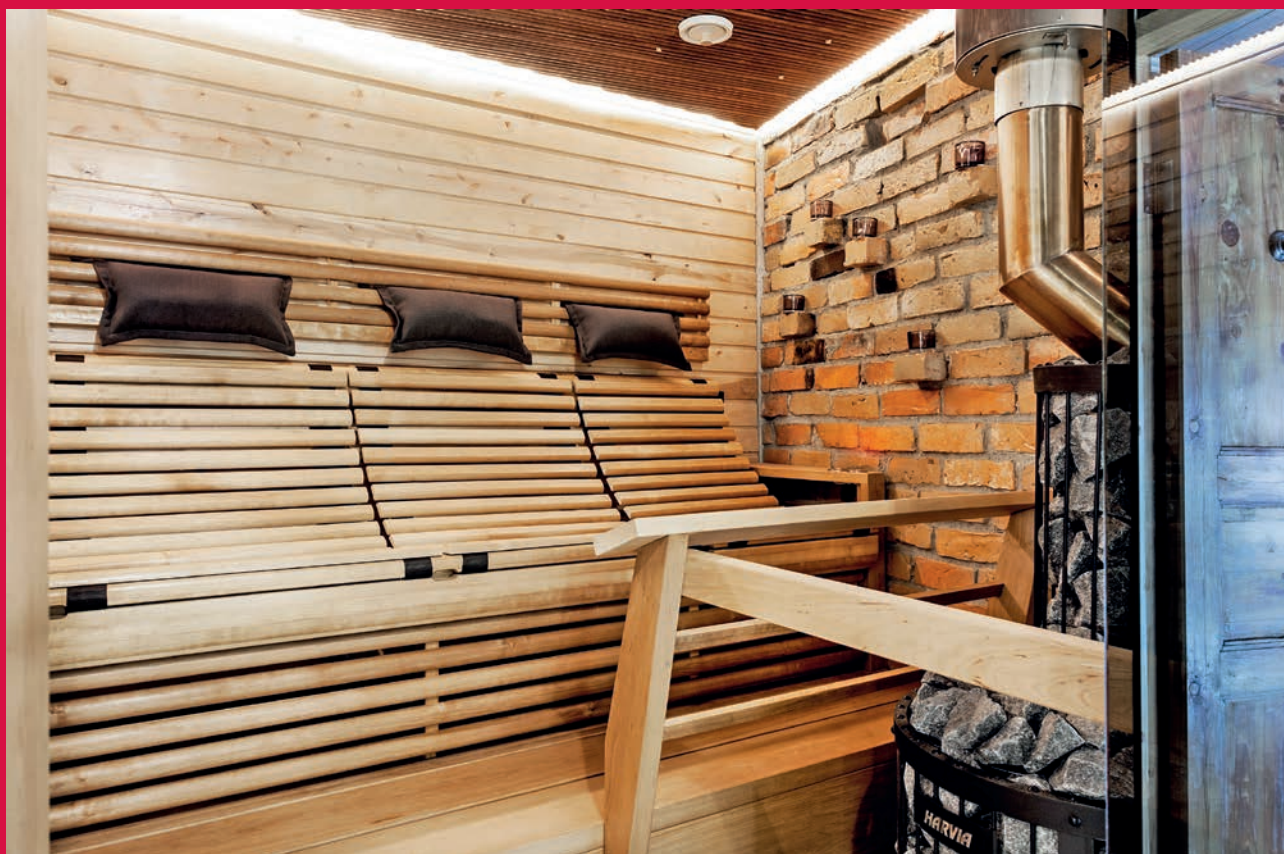

> Designarkiston muotoiluviikon tehtäväkuvaus ja tuloksia

> Yrjö Turkan KOP Aleksanterinkadun valaisinsuunnitelma vuodelta 1984.

> Tuntu Oy:n puiset riippulauteet. Kuva Johanna Lehtinen.

verkkomateriaalia. Näitä materiaaleja opettajat voivat hyödyntää esimerkiksi koulujen kuvataiteen oppitunneilla. Huovisen laatimia harjoitustehtäviä sovellettiin myös marraskuussa Elkan Arkistojen päivä -tapahtumassa, jossa lapset pääsivät Designarkiston Luo-va mieli -työpajassa suunnittelemaan omia keksintöjään.

Näyttelyt

Designarkisto laatii vaihtuvia näyttelyitä Elkan aulatilaan vuorotellen Elkan näyttelyiden kanssa. Näyttelyt kohdennetaan arkiston tutkija-asiakkaille ja vierailuryhmille. Designarkistolla on Elkan tiloissa myös pienempi pysyvän näyttelyn tila, jossa muotoiluarkiston materiaaleja on esillä monipuolisemmin. Helmikuusta toukokuuhun Elkan aulassa oli nähtävillä Pentti Pilve – mainosmaailman moniosaaja -näyttely, joka esitteli graafinen suunnittelija Pentti Pilven monipuolisia töitä. Syyskuusta marraskuun lop-

puun asti aulassa oli Aikansa innovaatiot -näyttely, jossa oli suomalaisia innovaatioita ja uudenlaisen luovan ajattelun tuloksena syntyneitä tuotteita eri vuosikymmenien ajalta. Nämä näyttelyt keräsivät yhteensä lähes 600 katsojaa.

Keväällä Designarkisto oli mukana Lapin yliopiston Tilallinen palvelumuotoilu -kurssilla. Kurssin aikana palvelumuotoilun opiskelijaryhmän tehtävänä oli suunnitella Designarkistolle julkiseen tilaan tarkoitettuja tulevaisuuden näyttelykonsepteja. Opiskelijoiden tavoitteena oli luoda uudenlainen, liikuteltava ja muunneltava näyttely, joka kasvattaisi arkiston tunnettavuutta suuren yleisön keskuudessa. Kurssityönä syntyi suunnitelma Kahvila Nostalgiaa, joka on erilaissa julkisissa tiloissa toteutettavissa oleva pop up -näyttelykonsepti. Tämän lisäksi opiskelijat ideoivat myös muita hieman kaukaisemman tulevaisuuden näyttelyitä, joita Designarkisto voisi toteuttaa 5–20 vuoden aikajänteellä.

> Inni Pärnänen hopeinen riipus.

Toimintatietoja ja tilastoja

Hallintoneuvosto 15.3.2022 alkaen

Yhteisö	Jäsen	Varajäsen
Aalto-yliopisto	Seppo Ikäheimo	Kari Hoppu
Elinkeinoelämän keskusliitto	Nora Elers	Vesa Perälampi
Elinkeinoelämän keskusliitto	Tuomas Aarto, puheenjohtaja	Tatu Rauhamäki
Keskuskauppakamari	Anne Horttanainen	Anne-Mari Sillanpää
Liikearkistoyhdistys	Toni Suutari	Susanna Kokkinen
Liikesivistysrahasto	Kari Manninen	Johanna Vesterinen
Mikkeli kaupunki	Raimo Heinänen, varapuheenjohtaja	Aki Kauranen
Mikkeli kaupunki	Jatta Juhola	Laura Hämäläinen
Mikkeli kaupunki	Juha Vuori	Tarja Poikolainen
Stiftensen för Åbo Akademi	Katarina Pihl	Marian Westerlund
Etelä-Savon kauppakamari	Esko Pitkänen	Teppo Leinonen
Etelä-Savon maakuntaliitto	Janne Nulpponen	Anne Kokkonen
Suomen Kulttuurirahasto	Jari Ojala	Jyrki Paaskoski

Hallitus 15.3.2022 alkaen

Jäsenet

Mirva Peltoniemi

Timo Halonen, puheenjohtaja 23.11.2022 saakka

Mikko Hyvärinen

Jari Eloranta

Jenni Järvelä

Tommi Toivola, varapuheenjohtaja

Tytti Voutilainen

Varajäsenet

Virpi Siekinen

Anmari Brink Pacius

Pasi Nevalainen

Henkilökunta 2022

Keskusarkistotoiminta

Alm Olli, tietopalvelu- ja kehittämispäällikkö

Finnilä Arja, tietopalvelusihteeri 30.11. saakka

Junter Leena, digitoija

Kokkonen Mika, it-asiantuntija

Kortekallio Anneli, tietopalvelusihteeri

Laakkonen Rauno, tietopalvelusihteeri

Liukkonen Jukka, tietopalvelusihteeri

Luoma-aho Jarmo, arkistonjohtaja, asiamies

Paajanen Tuire, projektiasiantuntija 31.8. saakka (Dalai-hanke)

Poso Eetu, harjoittelija 1.6.–31.8.

Rahikainen Pentti, arkistonjärjestäjä 7.10. alkaen

Roivas-Alm Elina, tietopalvelusihteeri

Soivanen Satu, opetusaineiston tuottaja 1.8. alkaen (Dalai-hanke)

Strömberg Heljä, tietopalvelusihteeri

Suurkaulio Heidi, harjoittelija 1.6.–31.8., arkistonjärjestelijä 1.11.–31.12.

Vilén Tommi, arkistomestari

Designarkisto

Muinenen Sari, tietopalvelusihteeri

> Arja Finnilä saatetaan eläkkeelle.

Jäsenyydet, kumppanuudet ja yhteishankkeet 2022

Aalto-yliopisto, muotoilun laitos
Arkistosektorin yhteistyöverkosto
Dalai-hanke
Digitalia
Etelä-Savon kauppakamari
European Association of Banking and Financial History (EABH)
European Business History Association (EBAH)
International Council of Archives (ICA), Section of Business Archives (SBA)
Jyväskylän yliopisto, historian ja etnologian laitos
Laivadata
Liikearkistoyhdistys ry.
Memoriaali-hanke
Memory Campus
Suomen Linja-autohistoriallinen Seura
Suomen Taloushistoriallinen Yhdistys
Teollisuusperinteen Seura
Tieto- ja viestintätekniikan ammattilaiset TIVIA ry
Tilaushistorian keskus
Time Machine
Yksityiset Keskusarkistot ry.

Aineistojen vastaanottaminen 2022

Luovutuskertoja 2022	
yrietykset ja yhteisöt	46
yksityishenkilöt	21

Luovuttajien lukumäärä 2022

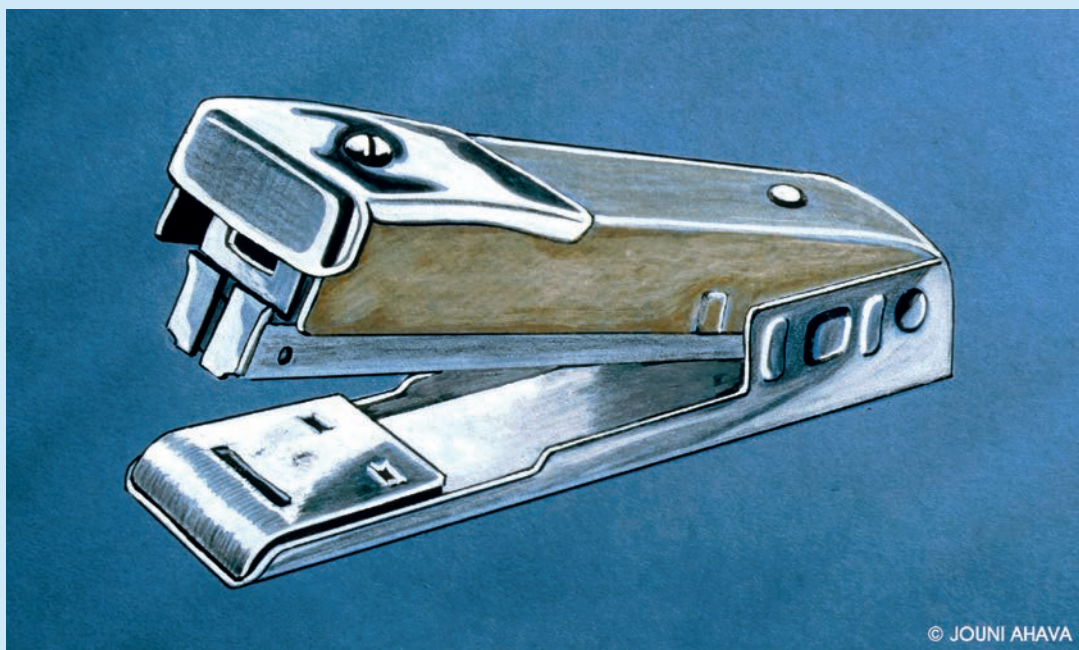
yrietykset ja yhteisöt	25
yksityishenkilöt	15

Yritys- ja yhteisöluovuttajat 2022

Aalto Oy
DLA Piper Finland Oy
Finnradiator Oy
Grafia ry
Helsingin Yrittäjät ry
Honeywell Oy
Kemijoki Oy
Kymen Seudun Osuuskauppa
Lahti Energia Oy
Mikkelin Klubi
Mikkelin Leiritytöt
Miksei Oy
OP Osuuskunta
Osk. Hämeenmaa
Pohjois-Karjalan museo
Pohjois-Savon Osuuspankki
Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry
Savon Tuottavuusyhdystys ry
S-ryhmän johtajaseniorit ry
Stora Enso Oyj
Suomen Taksiliiton Itä-Suomen alueyhdistys
Tako Oy
TIVIA ry
Tuntu Oy
Vapriikki

Tilastot 2022

Säilytyksessä oleva aineisto		
Kokonaismäärä (sisältää myös erityisaineistot)	35 243,59	hm
Valokuvat	1 012 874	kpl
Äänitteet	3338	kpl
	2474	tuntia
Elävä kuva	15 266	kpl
	5062	tuntia
Julisteet, kartat, piirustukset	490 916	kpl
Digitaalinen aineisto	70	teratavua
Kartunta (vähennettynä poistot ja tiivistyminen)	860,82	hm
Aineiston vastaanottaminen		
Kokonaismäärä (sisältää myös erityisaineistot)	1054,71	hm
Valokuvat	10144	kpl
Äänitteitä	-	kpl
	-	tuntia
Elävä kuva	159	kpl
	20	tuntia
Julisteet, kartat, piirustukset	1951	kpl
Digitaalinen aineisto	13,4	gigatavua
Digitointi		
Uutta digitaalista aineistoa	485	gigatavua
Digitoidut kuvausyksiköt (sivu, kuva, piirustus tms.)	81 258	kpl
Digitoidun aineiston määrä	10	hm
Digitoituja audio- ja videotallenteita	3	tuntia
Asiakirjojen järjestäminen, luettelointi ja kuvailu		
Järjestetyt ja luetteloidut arkistot	102	kpl
	509,19	hm
Tutkija- ja asiakaspalvelu		
Tutkijakäynnit	562	kpl
Tutkijasaliin toimitetut arkistoyksiköt	4987	kpl
Kaukolainat	18	kpl
Kaukolainatut arkistoyksiköt	142	kpl
Tietopyynnöt (s-posti, kirje ja puhelin)	678	kpl
Toimitetut jäljenteet	22 891	kpl
Sähköiset palvelut		
Käynnit kokoelmiin liittyvissä palveluissa	107 063	kpl
Keskimääräinen palvelussa vietetty aika	7,07	min
Viestintä		
Käynnit kotisivuilla	31 811	kpl
Verkkolehti Eemeli	2	ilместymiskertaa
Ryhmät ja muut esittelyt	7	kpl
	113	osallistujaa
Uutiskirje	5	jakelukertaa
Näyttelyt, vierailuryhmät ja esittelyt		
Perinteiset näyttelyt	5	kpl
Verkkonäyttelyt	3	kpl
Koulutus, neuvonta ja ohjaus		
Koulutus käyttäjille		
- koulutettujen määrä	143	osallistujaa
- luentotunnit	9	tuntia
Neuvonta ja ohjaus	32	kertaa

> Jouni Ahavan suunnitteleman nitojan muotoja.

Designarkiston tilastot 2022

Vastaanotettu aineisto		
Tua Rahikainen	2,82	hm
Mirja Orvolan perikunta	0,68	hm
Jouni Ahava	3,70	hm
Yrjö Wegelius	0,45	hm
Yrjö Turkka	0,65	hm
Grafia ry	0,52	hm
Henrik Wahlforssin perikunta	1,09	hm
Tuntu Oy (sähköinen aineisto)	33,8	Mt
<i>Yhteensä</i>	9,91	hm
Vastaanotetut erityismateriaalit		
Piirustukset ja julisteet	1822	kpl
Valokuva-aineistot	1741	kpl
Esineet	70	kpl
Säilytyksessä oleva aineisto vuoden 2021 lopussa		
Kokonaismäärä (sisältää myös erityisaineistot)	241,39	hm
Valokuva-aineistot	30 487	kpl
Piirustukset ja julisteet	17 625	kpl
Järjestäminen ja digitointi		
Järjestetyt ja luetteloidut aineistot	12,56	hm
Luetteloidut sähköiset aineistot	33,8	Mt
Digitoidut tiedostot	1459	Gt
Viestintä		
Facebook-päivitysten katselukerrat	385966	kpl
Uutiskirje	3	jakelukertaa
Näyttelyt ja muotoilukasvatus		
Fyysiset näyttelyt	2	kpl
Verkkonäyttelyt	4	kpl
Muotoilukasvatustyöpajoihin osallistuneet	282	henkilöä

> Maakaasuputken alkupaukku 10.4.1985. Lemminkäisen arkisto.

elka

SUOMEN ELINKEINOELÄMÄN KESKUSARKISTO

Tutkijantie 7
50100 Mikkeli

Asiakaspalvelu
015 321 340

Sähköposti
e-posti@elka.fi

www.elka.fi
www.elka.fi/fida

www.elka.fi